

Yksityisiä ja julkisia rajanvetoja perheestä

■ MINNA KELHÄ

Eija Sevón ja Marianne Notko
(toim.): *Perhesuhteet puntarissa*.
Palmenia 2008.

Perhesuhteita eri näkökulmista tarkastelevassa artikkelikokoelmassa *Perhesuhteet puntarissa* kysytään mikä perhe on, keitä siihen kuuluu ja miten se pysyy koossa tai hajoaa. Teoksen keskeisiä ja miltei jokaista artikkelia läpileikkaavia sisällöllisiä elementtejä ovat yksilöllisen vallinnan ja yhteisöllisen vastuun välinen jännite, sukupuolittuneiden perhesuhteiden ja vanhemmuuden käytäntöjen hidas muuttuminen sekä erilaisten perhemuotojen suhde ydinperheeseen. Osa artikkeleista keskittyy lisäksi perhesuhteiden tutkimisen oikeudellisiin ja eettisiin pohdintoihin.

Johdantoartikkelissaan kirjan toimittajat lähtevät liikkeelle hoivavastuusta, jonka he nimeävät ehkä tärkeimmäksi vuosituhanneen alun perhesuhteita koskevaksi teemaksi. Hoivavastuulla he tarkoittavat paitsi kysymystä siitä, kuka ottaa vastuun lapsista ja vanhuksista, myös perheiden sisällä neuvoteltavaa sukupuolten ja sukupolvien välille jakautuvaa vastuuta. Vastuun kysymykset kietoutuvat myös laajempaan keskusteluun siitä, ketkä jätetään perheen hoivavastuiden ulkopuolelle. Hoivan käsitteen avulla on mahdollista kirjoittajien tapaan purkaa perhesuhteiden moraalista koodistoa.

Keskustelun isyydestä voidaan nähdä sijaitsevan sekä sukupuolittuneen hoivavastuun että yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välisen

jännitteen keskiössä. Artikkelissaan isäksi tulon tunteista Johanna Mykkänen ja Jouko Huttunen pohtivat erilaisia maskuliinisuuksia ja niihin liittyviä isänä olemisen tapoja. Artikkelit tuo esiin sen, että tunneperäisesti isyyteensä suhtautuvalta mieheltä puuttuvat isän mallit ja perinteet, koska aikaisemmissa sukupolvissa isäksi tuloa ei ole liiemmin noteerattu. ”Uusi” isä painiskelee perinteisen maskuliinisuuden korostaman yksilöllisyyden ja perheeseen sitoutumisen välillä.

Vanhemmuuden sukupuolittuneiden käytäntöjen hidas muuttuminen tulee kiinnostavalla tavalla näkyväksi Marjo Kurosen ja Tiina Hokkasen artikkelissa sukupuolen löytämisestä ja tulkitsemisesta vanhemmuuspuheessa. Tutkimuksessa opiskelijoiden luettavaksi annettiin lähi- ja etävanhempien nimeämätöntä puhetta vanhemmuudesta, ja pyydettiin opiskelijoita valitsemaan ja perustelevaan toimiko puhujana heidän mielestään äiti vai isä. Vaikka vanhemmuuspuhe oli pääosin melko sukupuolineutraalia, opiskelijoiden valintoja ohjasivat myös hyvin perinteiset kulttuuriset mallit ja sukupuoleen liittyvät tapaisuudet.

Erialaisten perhemuotojen suhdetta ydinperheeseen pohtii artikkelissaan ajallis-tilallisesta *queer*-näkökulmasta kirjoittava Paula Kuosmanen. Hänen mukaansa keskeistä perhesuhteiden tutkimuksessa on, millaisia perhemuotoja kussakin historiallisessa ajassa ja yhteiskunnassa virallisesti tunnustetaan perhesuhteiksi ja millaista yhteiskunnan tukea ne saavat verrattuna biologisista vanhemmista ja lapsista koostuvaan heteroydinperheeseen.

Artikkelissa painottuu myös perheen julkisten tilojen, kuten neuvoloiden ja päiväkotien, tutkimisen tärkeys usein kodin yksityisyyteen keskittyvässä perhetutkimuksessa.

Teoksen artikkeleista muodostuu monisäikeinen kuva erilaisten perhesuhteiden kirjosta ja perhesuhteiden tutkimisen haasteista, mutta olisin kaivannut tältä teokselta hieman yhtenäisempää otetta. Artikkelit eivät juuri keskustele keskenään samankaltaisista teemoistaan huolimatta. Sisällöllisesti teos on kuitenkin kattava ja monipuolinen kokoelma kiinnostavia näkökulmia yhtäältä perheenjäsenten sekä toisaalta perheen ja yhteiskunnan välisiin kompleksisiin, muuttuviin ja usein jännitteisiin suhteisiin.

Kirjoittaja viimeistelee väitöstutkimusta äitiydestä, iästä ja yhteiskuntaluokasta Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksella.